

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 54321-03-25
בג"ץ 54373-03-25
בג"ץ 54398-03-25
בג"ץ 54419-03-25
בג"ץ 54463-03-25

בעניין:

1. התנועה למען איכות השלטון בישראל
2. פורום "חומת מגן לישראל"

העותרים בבג"ץ 54321-03-25

באמצעות ב"כ עו"ד אליעד שרגא; עו"ד תומר נאור;
עו"ד רותם בבלי דביר; עו"ד יעל בלוך

משמר הדמוקרטיה הישראלית

העותרת בבג"ץ 54373-03-25

באמצעות ב"כ עו"ד דורון ברקת; עו"ד אוהד שפק;
עו"ד רינה ענתי

התנועה לטוהר המידות

העותרת בבג"ץ 54398-03-25

באמצעות ב"כ עו"ד אביה אלף; עו"ד בעז ארד;
עו"ד עומר מקייס

1. אורי צבי זכי

2. רם שפע

3. נאוה רוזוליו

4. אורי צירלון

5. נאור נרקיס

6. איילת השחר סיידוף

7. לי הופמן אגיב

8. קטי פיאסצקי מורג

9. חן אריאלי

10. גייל שורש

העותרים בבג"ץ 54419-03-25

באמצעות ב"כ עו"ד חגי קלעי; עו"ד יעל ויזל

1. סיעת יש עתיד

2. סיעת המחנה הממלכתי

3. סיעת ישראל ביתנו

4. סיעת העבודה

העותרות בבג"ץ 54463-03-25

באמצעות ב"כ עו"ד עודד גזית; עו"ד אלירם בקל;
עו"ד ערן מרינברג; עו"ד איתי הברמן; עו"ד עמרי שגב

נגד

1. ממשלת ישראל

2. ראש הממשלה

באמצעות ב"כ עו"ד ציון אמיר; עו"ד ינון סרטל;
עו"ד ניר לזר

שד' דוד המלך 1, תל אביב

טל': 03-6932044; פקס': 03-6932043

3. היועצת המשפטית לממשלה
4. הוועדה המייעצת למינויים לתפקידים בכירים
5. ראש שירות הביטחון הכללי

המשיבים בבג"ץ 54321-03-25

1. ממשלת ישראל
2. ראש הממשלה
3. היועצת המשפטית לממשלה
4. ראש שירות הביטחון הכללי
5. שירות הביטחון הכללי

המשיבים בבג"ץ 54373-03-25

1. ראש הממשלה
2. ממשלת ישראל
3. היועצת המשפטית לממשלה
4. ראש שירות הביטחון הכללי

המשיבים בבג"ץ 54398-03-25

1. ראש הממשלה
2. ממשלת ישראל
3. מזכיר הממשלה
4. היועצת המשפטית לממשלה
5. ראש שירות הביטחון הכללי

המשיבים בבג"ץ 54419-03-25

1. ראש הממשלה
2. ממשלת ישראל
3. היועצת המשפטית לממשלה
4. ראש שירות הביטחון הכללי

המשיבים בבג"ץ 54463-03-25

תגובת משיבים 1 ו 2 לעתירות

"אני רואה באמון המלא של העם בצבא נכס יקר. ערעור אמון זה הוא סכנה לבטחון ומכשול חמור לצבא, ואני מקווה שאתה וכל עוזריך תסייעו בידי להגביר אמון זה; העם ונציגיו מן ההכרח שיהיו בטוחים בהחלט כי הצבא הוא זרוע ביצוע של המדינה, ולא מכוון מדיניותה. מדיניות ישראל נקבעה על ידי הממשלה והכנסת ורק על ידיהן"

ממכתבו של דוד בן גוריון אל הרמטכ"ל משה דיין, לאחר פרשת "העסק הביש", 1955.

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 23/3/25, מתכבדים משיבים 1 ו 2 (להלן בתגובה זו: המשיבים), להציג את תגובתם לעתירות שבכותרת.

עורבא פרח! אין ביטוי מתאים מזה כדי לתאר את עניינן של העתירות דנן הנוטלות מסד משפטי, עילה ראויה ובסיס עובדתי. בהעדרם, דינן של העתירות דחיה על הסף ולחילופין דחיה לגופן.

עתירות אלה אינן אלא, ניסיון להפקיע מידי ממשלת ישראל, ובהתאמה מידי הציבור שבחר בה, את סמכותה וחובתה היסודית ביותר לבטחון מדינת ישראל ואזרחיה. לא מנהל תקין מבקשות העותרות, אלא היפוך סדרי שלטון אשר במסגרתו, תיטול הרשות השופטת את מוסרות השלטון מידי הרשות המבצעת ובניגוד להוראת חוק שירות הבטחון הכללי, התשנ"ב-2002 (להלן: חוק השב"כ) המכפיף את שירות הבטחון הכללי למרות הממשלה, יעבירה אל הרשות השופטת. כל זאת, לא מתוך עילות משפטיות מבוררות, אלא מתוך יריבות פוליטית וניסיון להשפיע על הכרעות שלטוניות בידי גורמים שלא נבחרו לכך.

בדרכם אל מטרתם עושים העותרים את בית המשפט הנכבד משום מליאת ממשלה חלופית, בפניה טוענים הם ליכולותיו וליתרונותיו של ראש השב"כ המכהן ולחשיבות של המשך כהונתו בתפקידו. כל זאת, בהעדרו של ר' השב"כ, אשר מטעמיו הוא בחר שלא לעתור לבית משפט נכבד זה, כפי שבחר לא להגיע אל ישיבת הממשלה אליה זומן להגיב להצעת ההחלטה להעבירו מתפקידו.

מהלך זה של העותרים, אשר הדים לו, כפי שנראה בכתב תגובה זה, גם במכתבו של ראש השב"כ אל הממשלה, אינו אלא היפוך משטרי מוחלט. בית המשפט הנכבד איננו הפורום להכריע מי יעמוד בראש שירות הבטחון הכללי. אין לו את הסמכות לכך, אין לו את הכלים לכך ואין לו את האחריות הנובעת מהכרעות אלה המצויות כולן בידי הציבור באמצעות נבחריו.

כהונתו של ראש השב"כ הופסקה בהחלטת ממשלה, מאחר ואין לממשלה אמון בו. בכך נסתם הגולל על המשך כהונתו ועליו לסיים את תפקידו.

גם ראש ממשלת ישראל משמש בתפקידו כל עוד הוא נהנה מאמון הכנסת. ברגע שאמון זה יחלוף, לא יוכל להישאר עוד בתפקידו. מובן, כי לא יוכל לעתור לבית משפט נכבד זה ולטעון כי חברי הכנסת היו נגועים בניגוד עניינים או ששיקוליהם היו לא נכונים, ולכן לבקש צו של בית משפט אשר יבטל את החלטת הכנסת. מובן, שגם אם יעשה זאת, לא יעבור את סף הדלת בבית משפט נכבד זה.

כך יש לנהוג גם בעתירות דנן ולדחותם על סף דלתו של בית המשפט הנכבד.

עמדת היועצת המשפטית לממשלה בהליך זה נכונה בנקודה אחת בלבד: "להחלטה זו השלכות החורגות בהרבה מעניינו של ראש השב"כ הנוכחי". אם תתקבל עמדת העותרים והיועצת המשפטית לממשלה, הרי שנקבל כח ביון מזוין "עצמאיי" ללא כפיפות לשלטון הדמוקרטי במדינה. נקבל רשות מבצעת שמוטלת עליה האחריות לבטחון המדינה ותושביה אך מבלי שיש לה שליטה ואמון בגוף ביטחוני-ביצועי ראשון במעלה. כל זאת, בניגוד למושכלות היסוד הראשוניים ביותר בתורת הפרדת הרשויות בניגוד מוחלט למקובל בכל הדמוקרטיות המערביות ובניגוד מוחלט לחוק בישראל. אזרחי ישראל ימצאו עצמם ללא כתובת אחת ברורה שיוכלו לתבוע ממנה אחריות

לביטחונם בעיצומה של מלחמה מהקשות והמורכבות שידעה ישראל. בית המשפט ימצא עצמו מבצע מהפכה במבנה השלטוני בישראל שאין לה אח ורע באף דמוקרטיה בעולם והציבור בישראל ימצא עצמו קירח מכאן ומכאן. בית משפט אשר יפקיע אחריות זו מהמשלה לא יוכל לתת מענה חלופי (מעבר לחוסר סמכותו בעניין) בהיעדר כלים מתאימים.

עמדת היועצת לפיה אין דחיפות בפתרון הכשל התפקודי שתיארה הממשלה בהחלטתה, וכי ניתן לשקול הליכים בירוקרטיים שיימשכו חודשים, מנותקת ממציאות המלחמה שבה שרויה ישראל. כל יום של עיכוב עלול להסתיים באסון כבד. התערבות שיפוטית בנושא ביטחוני בלתי שפיט שכזה תהווה חוסר אחריות לאומי ועלולה לעלות בחיי אדם.

א. פתח דבר

1. ביום 20/3/25 החליטה ממשלת ישראל על הפסקת כהונתו של ראש שירות הבטחון הכללי, מר רונן בר. על פי ההחלטה, שמספרה 2904, יסיים מר בר את תפקידו ביום 10/4/25 או כשימונה ראש שירות בטחון כללי קבוע, לפי המועד המוקדם (להלן: **"החלטת הממשלה"**).

...החלטת הממשלה מצ"ב ומסומנת **מש/1** לתגובה.

2. החלטת הממשלה התקבלה בהתאם לסמכותה הקבועה בס' 3 (ג) לחוק שירות הבטחון הכללי, התשס"ב-2002 (להלן: **"חוק השב"כ"**), הקובע:

"הממשלה רשאית להפסיק את כהונתו של ראש השירות לפני תום תקופת כהונתו".

3. בטרם קבלת החלטת הממשלה, זומן ראש השב"כ לישיבת הממשלה בעניין, אשר בה יוכל להציג בפני חברי הממשלה את תגובתו להצעת ראש הממשלה בטרם תקבל הממשלה את ההחלטה בעניין. להזמנה צורפה הצעת ההחלטה להפסקת כהונתו של ראש השב"כ ודברי ההסבר שנלוו לה.

...זימונו של ר' השב"כ לישיבת הממשלה והצעת ההחלטה שנשלחה אליו על דברי ההסבר לה, מצורפים ומסומנים **מש/2** לתגובה.

4. אלא, שזמן קצר ביותר טרם התכנסה ישיבת הממשלה, ובניגוד להודעה קודמת, הודיע ר' השב"כ כי אין בדעתו להגיע לישיבת הממשלה ולהציג את התייחסותו לנטען כלפיו בפני הגורם המוסמך על פי חוק להפסקת כהונתו בתפקיד. תחת זאת, בחר לשלוח לממשלה מכתב מטעמו אליו נדרש בהמשך תגובה זו.

5. בקצירת האומר נציין כבר עתה, כי מכתבו של ר' השב"כ הנו הבעת חוסר אמון בממשלה הנבחרת ובהחלטותיה. לשיטתו, כפי שעולה ממכתבו, את טענותיו יציג בפני **הפורום המתאים**, משל ממשלת ישראל, למרותה הוא נתון אשר היא המוסמכת

להחליט על הפסקת כהונתו, איננה הפורום המתאים לדידו. מן הראוי היה כי מכתב זה יסתיים בהודעה על התפטרותו מתפקידו, שעה שאין בו אמון בגורם האחראי עליו ואין הוא אף טורח לבוא בפניו ולהציג את טיעונו. אולם, ר' השב"כ, בניגוד לעקרונות יסוד של המשטר הדמוקרטי, בחר להטיח ביקורת חמורה בדרג הנבחר ולהיות כפוף פורמלית למרותם, שאותה בפועל, הוא בבירור אינו מקבל. התנהלות זו איננה מתקבלת על הדעת ודי בה כדי לחייב את פיטוריו.

6. בנסיבות אלה ונוכח התנהלותו של ר' השב"כ כפי שזו פורטה בדברי ההסבר להצעת ההחלטה ובהמשך בנימוקי ראש הממשלה והשרים בישיבת הממשלה, לא היה מנוס מצדם של שרי הממשלה אלא להחליט על הפסקת כהונתו של ראש השב"כ.

7. מיד ועוד בטרם התקבלה החלטת הממשלה, אצו רצו העותרים, גורמים פוליטיים ברובם, לבית משפט נכבד זה בדרישה להביא לביטול החלטת הממשלה ולמתן צו ביניים אשר ימנע את כניסתה של החלטת הממשלה לתוקף. כל זאת, כאשר מדינת ישראל מצויה במלחמה בה נוטל השב"כ חלק מרכזי ומשמעותי ביותר וקיימת חשיבות עליונה במינוי דחוף של ראש שב"כ חדש, הנהנה מאמון הממשלה וראשה, ויש בכוחו להגשים את מטרות המלחמה ולהוציא אל הפועל את תפקידו רב החשיבות של שירות הבטחון הכללי.

8. כפי שיטען להלן, דין העתירות דחיה על הסף. זאת, בראש ובראשונה נוכח העובדה, כי סוגיה זו המונחת לפתחו של בית המשפט, כלל אינה שפיטה. אחריות הממשלה על השב"כ הנה חלק מאחריות הממשלה לבטחון המדינה ולבטחון אזרחיה. אחריות זו איננה ניתנת לחלוקה בין הרשויות ואיננה מאפשרת, להפקיע מידי הממשלה את אחריותה על השב"כ, בדרך של חיובה לעבוד עם ר' שב"כ שאין לה אמון בו וכפי שראינו גם לו אין אמון בה. שיקול מכריע זה להעדר שפיטותה של הסוגיה, מוביל במקביל גם לדחיית העתירה לגופה בהעדר עילה.

9. זאת ועוד, אף אחת מהעתירות לא הוגשה על ידי הגורם הרלוונטי להחלטת הממשלה, קרי ראש השב"כ עצמו. העותרים כולם, כפי שנקבע בהלכות של בית משפט נכבד זה, "מתעברים על ריב לא להם" ואינם הגורם המתאים להגשת העתירה. בנסיבות אלה, כאשר הגורם הישיר הנפגע מהחלטת הממשלה כלל איננו עותר לבית המשפט והוא הגורם היחידי היכול לייצג את עניינו באופן המובהק ביותר, הרי שדין העתירה דחיה על הסף.

10. את עתירתה של התנועה הדמוקרטית האזרחית (בג"ץ 56965-03-25) יתבקש בית המשפט הנכבד לדחות על הסף מחמת חוסר ניקיון כפיים משווע מצד התנועה ובא כוחה עו"ד גלעד שר. זאת, נוכח העובדה, שהתבררה ביום חמישי, 3/4/25, בפרסומו של העיתונאי אבישי גרינצייג מחדשות i24, לפיה עו"ד גלעד שר היה זה שכתב חוות דעת משפטית לבקשתו של מר גיי פוטליק, הגורם ששכר את שירותיהם של אוריך ופלדשטיין (אותה התקשרות העומדת במרכז של החקירה המקימה, לשיטת

העותרים, את ניגוד העניינים של ראש הממשלה). על פי הפרסום, אשר עו"ד שר סרב להתייחס אליו, חוות הדעת שניתנה על ידי עו"ד שר קבעה, **שמותו לו לפעול כדי לקדם תיווך קטארי של עסקת החטופים כדי להשפיע על מקבלי ההחלטות בישראל, על עיתונאים ועל הציבור והרשתות החברתיות ואף להביא לצורך כך אישים ישראלים לקטאר. לקביעתו של עו"ד שר, אין בכך מניעה כיוון שקטאר איננה מדינת אויב על פי הדין הישראלי.**

...תמצית הפרסום של העיתונאי אבישי גרינצייג מצורפת לתגובה ומסומנת מש/3.

11. והנה, לאחר שחיבר חוות דעת משפטית הקובעת שאין שום מניעה לפעול כאמור, פנה עו"ד שר ביום 19/2/25 (נספח 2 לעתירת התנועה הדמוקרטית האזרחית) אל היועצת המשפטית לממשלה בדרישה כי "תזהיר את ראש הממשלה ואת הממשלה כולה מלשקול כלל את פיטורי ראש השב"כ בעיתוי הנוכחי ובכלל...". זאת לנוכח אותם פרסומים הקשורים ביועצי ראש הממשלה. עו"ד שר מוסיף במכתבו, כי **"אין חולק כי בדיקת מימון יועצים של רה"מ על ידי מדינה זרה שאף אם אינה מוגדרת כ"מדינת אויב" גם אינה מקיימת קשרים דיפלומטיים עם ישראל, וחשש לחשיפתם עקב כך לסודות מדינה, היא בליבת תפקידיו של השב"כ"**. כאמור, עו"ד גלעד שר לא רק שלא ציין בפני היועצת המשפטית לממשלה כי הוא יועץ לאותו גיי פוטליק אשר שכר, לכאורה, את שירותיהם של אותם יועצים בעניינים הוא פנה אליה, אלא שהוא עצמו קבע שאין כל מניעה לעשות כן.

12. בדרך דומה נהג גם כלפי בית משפט נכבד זה. בעתירתו אין זכר לעובדה כי הוא יועצו של מחולל הפרשה והוא זה שחיווה דעתו שאין כל מניעה לפעול באופן בו פעל לקוחו ששכר את שירותיהם, ממשיך מרהיב עו"ד גלעד שר עוז לטעון כדלקמן: **"...במהלכה של חקירה שעושה שירות הביטחון הכללי בחשד למעורבות פסולה ולכאורה פלילית ולקשרי עבודה של סביבתו הקרובה של המשיב 2 (ראש הממשלה) בשירות מדינה עוינת"**. אם בתחילה טען שאין מניעה לעבוד עם קטאר כעת הפכה זו למדינה עוינת אשר מעוררת חשד המחייב חקירת שב"כ.

13. הימנעותו של עו"ד גלעד שר מלגלות, תחילה ליועצת המשפטית לממשלה ובהמשך לבית משפט נכבד זה, כי הוא מעורב בפרשה והוא זה שהעניק את הביסוס המשפטי לפעולתו של האדם ששכר את שירותם של החשודים בפרשה, לוקה בחוסר ניקיון כפיים ובחוסר תום לב, ודי בכך על מנת לדחות את העתירה האמורה. התנהלות זו מעוררת חשד כבד ולפיה, לא החקירה הולידה את הפיטורין אלא כוונת הפיטורין הולידו את החקירה.

14. חשד זה מתחזק לנוכח מכתבו של ראש השב"כ אשר צורף לתגובת היועצת המשפטית לממשלה, המהווה הודאה מפורשת על כך שידיעתו על כוונת ראש הממשלה לפטר קדמה חודשים רבים בטרם נפתחה החקירה בנוגע ליועציו של ראש הממשלה. עובדה

השומטת את הבסיס מטיעון המרכזי של העותרים, לפיה חקירה זו היא שהיתה המניע להחלטת הממשלה על הפסקת כהונת ראש השב"כ.

15. להלן בטיעוננו נתייחס בהרחבה לסמכות הרחבה והבלתי מסויגת הנתונה לממשלה על פי הוראות חוק השב"כ, אשר מתוך כוונת מכוון אינה מגבילה את שיקול דעתה של הממשלה בעילות מסוימות בהחלטה על הפסקת כהונתו של ראש השב"כ. בנסיבות אלה, סמכותה של הממשלה בנושאים הקשורים בבטחון המדינה, שהנה רחבה ממילא, רחבה במיוחד ובלעדית בכל הנוגע להחלטה בדבר זהות העומד בראש השירות.

16. זאת ועוד, הטענות בדבר ניגוד עניינים בו מצוי, כביכול, ראש הממשלה הנן חסרות שחר. ראשית מדובר **בהחלטת ממשלה במליאתה** ולא בהחלטת ראש ממשלה. מעבר לצורך, להלן נפרט את העומד מאחורי הצעתו של ראש הממשלה להפסקת כהונתו של ראש השב"כ ונראה, כי חקירת השב"כ הנטענת ככזו שהובילה לניגוד עניינים של ראש הממשלה, אינה רלוונטית כלל להחלטת הממשלה ואינה יוצרת ניגוד עניינים. יצוין, מבלי שהדבר נדרש לצורך הכרעה בתיק זה, כי אם קיים חשש לקשר של ניגוד עניינים בין החקירה לבין סיום כהונתו של ר' השב"כ, הרי שהחקירה איננה הגורם שהוביל להחלטה אלא קיים חשש שדווקא החקירה, היא שנולדה מתוך מטרה למנוע את ההחלטה הצפויה להפסקת הכהונה של ראש השב"כ.

17. מעבר לצורך נציין, כי מאז הוגשו העתירות, ביצעה משטרת ישראל פעולות חקירה הקשורות בחשדות המועלות בטיעוני העותרים. במסגרת פעולות אלה, לא נחקר חשד כלשהו כנגד ראש הממשלה והוא מסר עדות פתוחה שלא תחת אזהרה. בנסיבות אלה ברור, כי ראש הממשלה איננו מצוי בניגוד עניינים כלשהו וממילא החקירה מתקדמת הלכה למעשה על ידי משטרת ישראל מבלי שלעובדת הפסקת כהונתו של ראש השב"כ יש משמעות כלשהי על כך. החקירה איננה עילת ההחלטה על הפסקת הכהונה ולהחלטת הממשלה אין כל השפעה על החקירה.

ב. דחיית העתירה על הסף בהעדר עילת התערבות בהכרעות ממשלה בסוגיות של מדיניות בטחונית

18. הסעד המבוקש על ידי העותרים מבית משפט נכבד זה הנו מרחיק לכת! המדובר בנטילת אחריותה הבלעדית של הממשלה על השב"כ והכפפתו הלכה למעשה לרשות השופטת. החלטה שכזו לא רק שפוגעת בהפרדת הרשויות בניגוד לעקרונות הדמוקרטיה וסמכויותיהן החוקיות של רשויות השלטון, אלא שנוטלת מידי הרשות המבצעת את אחריותה על תפקודו של השב"כ ומעבירה אותה לבית המשפט הנכבד, שהוא מצדו נעדר כלים לממש אחריות ביטחונית שכזו. באופן זה ניטלת מהממשלה אחריותה הכוללת לבטחון המדינה ולקביעת מדיניות בטחונית, אשר אמורה לצאת אל הפועל, בין השאר, באמצעות השב"כ.

19. החלטה כאמור משמעותה, כי ממשלת ישראל והעומד בראשה מחויבים להמשיך לעבוד עם שירות בטחון כללי אשר בראשו עומד אדם שאין להם כל אמון בו. כלומר, החלטה כזו תכפה על הממשלה מצב בו ראש השירות הנתון למרותה, אינו באמת נתון למרותה. זאת שעה, שראש הממשלה והממשלה מחויבים להיות ממונים על ראש השירות בעת חירום כשהם אינם מאמינים ביכולתו לבצע את תפקידו ולעמוד באתגרי הבטחון הדחופים במציאות הבטחונית הקיימת. זוהי מציאות בלתי נסבלת המסכנת את בטחון הציבור.

20. בשורה ארוכה של פסקי דין קבע בית משפט נכבד זה, כי סמכותה של הממשלה בהחלטות העוסקות במדיניות ביטחונית הנה רחבה ביותר והביקורת השיפוטית מצומצמת בהתאם. כך, לדוגמא, קבע בית המשפט בבג"ץ 439/14 צדוק שמואלי נ. מדינת ישראל [פורסם בנבו] (ס' 4 לפסק הדין):

"אף אם העתירה הייתה מציגה תשתית עובדתית וטענות מפורטות, נראה שדינה להידחות גם לגופה. הסמכות למנות את נציב בתי הסוהר, לפי סעיף 78 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: פקודת בתי הסוהר), מסורה בידי הממשלה, על פי המלצת המשיב 2. כאמור, אף אם המשיב 2 והמשיב 3 שירתו יחד במשטרה, המלצתו של המשיב 2 אינה מחייבת את הממשלה, וכשמה כן היא – "המלצה". הממשלה מינתה בהחלטה מס' 3134 מיום 10.4.2011 (להלן: החלטה 3134) את המשיב 3 לתפקיד נציב בתי הסוהר. בהחלטה זו נקבע (בסעיף ב): "תקופת כהונתו של נציב בתי הסוהר תהיה שלוש שנים. הממשלה, בהמלצת השר לביטחון הפנים, רשאית בנסיבות חירום בלבד להאריך את תקופת כהונתו לתקופה נוספת שלא תעלה על שנה אחת בלבד". ביום 19.1.2014 האריכה הממשלה את כהונת המשיב 3 בשנה נוספת, עד ליום 17.4.2015 (החלטה מס' 1197).

כידוע, מתחם ההתערבות של בית משפט זה בהחלטות ממשלה הוא צר. ההחלטה בשאלת מינויו של נציב בתי הסוהר מצויה בתחום שיקול-דעתה המובהק של הממשלה. בהחלטה מסוג זה, נתון לממשלה שיקול-דעת המתאפיין במתחם סבירות רחב, בהיותה נושאת באחריות העליונה לביטחון המדינה על היבטיו השונים. בגדרי אותו מתחם, לא יחליף בית המשפט את שיקול דעתה של הממשלה בשיקול דעתו. רק חריגה קיצונית ממתחם הסבירות תקים עילה להתערבות שיפוטית, וכך כתב השופט (כתארו אז) א' ריבלין בבג"ץ 1993/03 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש הממשלה אריאל שרון, פ"ד נז(6) 817, פסקה 10 לפסק דינו (2003):

"בית משפט זה אימץ, לכל רוחב הקשת של הביקורת השיפוטית על פעולותיהן ועל החלטותיהן של הרשויות השלטוניות, כללים שונים, אשר המכנה המשותף להם מבטא ריסון- עצמי שיפוטי. בין הכללים האלה ניתן למנות –

בלא למצות – את 'מתחם הסבירות', את 'חזקת הכשרות', את 'חזקת החוקתיות', את הכלל לפיו אין בית המשפט מחליף את שיקול דעתה של הרשות בשיקול דעתו שלו ואת עילות הסף של המשפט המנהלי. כללים אלה אינם מן השפה אל החוץ. הם חלק בלתי-נפרד והכרחי מן הביקורת השיפוטית. הפעלתם מושפעת, בין היתר, מן השאלה מיהו הגוף העומד לביקורת ומהי הסמכות שהפעיל." (וראו גם: בג"ץ 6728/06 עמותת "אומץ" (אזרחים למען מינהל תקין וצדק חברתי) נ' ראש ממשלת ישראל, מר אהוד אולמרט, פסקאות 14-16 לפסק דינה של השופטת א' פרוקצ'יה (30.11.2006); בג"ץ 659/07 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון, פסקה 3 לפסק דינה של הנשיאה ד' ביניש (29.1.2007)).

21. דברים דומים קבע בית המשפט העליון בבג"ץ 659/07 התנועה לאיכות השלטון נ. שר הבטחון [פורסם בנבו], אשר עסק בהחלטה על מינוי רמטכ"ל טרם קבלת ממצאי ועדת הבדיקה הממשלתית שעסקה במלחמת לבנון השנייה:

"הממשלה היא 'הרשות המבצעת' של המדינה והיא מוסמכת לנהל את ענייני הביטחון של המדינה. מתוקף סמכויותיה, נושאת הממשלה באחריות לביטחון המדינה ואזרחיה (ראו: סעיף 1 לחוק יסוד: הממשלה; עוד ראו: דברי הנשיא ברק בבג"ץ 5167/00 וייס נ' ראש הממשלה, פ"ד נה(2) 455, 474; וכן: בג"ץ 6204/06 ביילין ואח' נ' ראש ממשלת ישראל (טרם פורסם), בפסקה 4 לפסק-הדין). בהתאם לסעיף 2 לחוק יסוד: הצבא, נתון הצבא למרותה של הממשלה, והשר הממונה מטעמה על הצבא הוא שר הביטחון. סעיף 3 לחוק יסוד: הצבא מוסיף וקובע כי הרמטכ"ל - המהווה את הדרג הפיקודי העליון בצבא - מתמנה על-ידי הממשלה לפי המלצת שר הביטחון לו כפוף הרמטכ"ל.

מאחר ולפי סעיף 3 הנ"ל לחוק יסוד: הצבא, הממשלה היא הממנה את הרמטכ"ל לפי המלצתו של שר הביטחון, הממשלה היא גם הגורם המוסמך להכריע בשאלת הנחיצות והעיתוי של מינוי רמטכ"ל חדש בנסיבות בהן הרמטכ"ל הנושא בתפקיד הודיע על פרישתו. מטעונו באת-כוח המדינה עולה כי ראש הממשלה ושר הביטחון סבורים כי מצבה הביטחוני הרגיש של מדינת ישראל בימים אלה, מחייב רציפות בכהונתו של הרמטכ"ל וזאת במתכונת של מינוי קבע במשרה מלאה. לגישתם, החלופות שהציעו העותרים בדבר הישארותו הזמנית של רב-אלוף חלוץ בתפקידו או מינוי ממלא-מקום זמני לתפקיד הרמטכ"ל עד לפרסום המלצות הוועדה - אינן נותנות מענה הולם לצורך הדחוף של צה"ל ליישם את הלקחים העולים ממלחמת לבנון השנייה תוך התמודדות עם האתגרים הביטחוניים הקיימים על רקע מצבה הביטחוני הרגיש של מדינת ישראל.

כבר נקבע בפסיקתו של בית-משפט זה כי '...בהפעלת סמכות הביקורת של בית-המשפט על החלטותיהן של רשויות שלטוניות אחרות מביא בית-המשפט בחשבון

החלטתו את מעמדו ואת תפקידו של הגוף המבוקר וכן את מהות ההחלטה העומדת לביקורת ואת מאפייניה' (דברי השופט ריבלין בבג"צ 1993/03 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ראש הממשלה אריאל שרון, פ"ד נז(6) 817, 839-840 והאסמכתאות המובאות שם). ההחלטה באשר לנחיצות מינויו של רמטכ"ל לצה"ל מצויה בתחום שיקול-דעתה המובהק של הממשלה. בהחלטה מסוג זה, נתון לממשלה שיקול-דעת המתאפיין במתחם סבירות רחב, בהיותה נושאת באחריות העליונה לביטחון המדינה. בגדרי אותו מתחם, לא יחליף בית המשפט את שיקול דעתה של הממשלה בשיקול דעתו הוא. רק חריגה קיצונית ממתחם הסבירות תקים עילה להתערבות שיפוטית (ראו: בג"צ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה נ' ראש הממשלה, פ"ד נט(2) 481, 555-556; עוד ראו: בג"צ 6728/06 עמותת "אומץ" נ' ראש ממשלת ישראל (טרם פורסם), בפסקאות 14-16 לפסק-דינה של השופטת פרוקצ'יה).

22. אלא שבענייננו מבקשות העותרות מבית המשפט להפעיל סמכות חריגה וקיצונית לאין שעור. למעשה, מבקשות הן כי בית המשפט הנכבד יכפה על הממשלה המשך עבודתה עם ראש שירות בטחון כללי, שאיננו נהנה מאמון כל חברי הממשלה כאחד. בדרך זו מבקשות הן ליטול מידי הממשלה את האחריות על השב"כ ולמעשה, ליטול מידי ציבור הבוחרים ונבחריו את האחריות על גוף בטחוני ולהעבירה לידי רשות שלטונית נפרדת, אשר איננה נבחרת על ידי הציבור ואינה מוסמכת לדאוג לבטחונו.

23. ניהול בטחון המדינה באמצעות גוף בטחוני, אשר העומד בראשו איננו נהנה מאמון הרשות המבצעת הנו חמור ומסוכן בעתות שלום ועל אחת כמה וכמה בעת מלחמה.

24. ביטול החלטת הממשלה בדבר סיום כהונתו של ראש השב"כ, מהווה פגיעה חמורה בהפרדת הרשויות, ביטול הסמכות הבסיסית ביותר של הממשלה לקביעת מדיניות בטחונית, ביטול סמכות מובהקת על פי חוק של הרשות המבצעת ויצירת כפיפות של גורם בטחוני תחת סמכותם של גורמים משפטיים בלתי נבחרים, אשר אינם נושאים באחריות לבטחון המדינה והנם נעדרי כלים לשאת באחריות לכך. אין צורך להכביר במילים בדבר החומרה שבדבר והפגיעה הקשה בעקרונות הדמוקרטיים הבסיסיים ביותר. כל זאת בעת מלחמה, שעה שעבודת שירות הבטחון הכללי וההרמוניה של עבודתו עם הדרג המדיני, משמעותה – בטחון המדינה וחיי אזרחיה.

ג. דחיית העתירה על הסף בהעדר הגורם המתאים לעתור

25. על אף שעניינן של עתירות אלה בהמשך כהונתו של ראש השב"כ, דווקא ראש השב"כ, הגורם המתאים להגשת העתירה, בחר שלא לעתור כנגד ההחלטה על הפסקת כהונתו. די בעובדה זו כדי להורות על דחיית העתירות על הסף.

26. ראש השב"כ הוא הגורם המצויד במכלול הפרטים הרלוונטיים לטענות שהועלו בעתירות והוא הנוגע האישי והישיר בדבר. אלא שדווקא הוא, הנפגע לכאורה

מהחלטת הממשלה, בחר שלא לעתור לבית המשפט, לא להעמיד דברים על מכונם ולא לבקש מבית משפט נכבד זה סעד כלשהו.

27. די לעיין בכתבי העתירה השונים אשר הוגשו על ידי גופים פוליטיים במהותם כדי ללמד על העיוות שנוצר בנסיבות אלה. כל טענותיהם של העותרים מבוססים על פרסומים עיתונאיים, אשר מקורם לא ידוע ואשר אינם יכולים להוות בסיס ראייתי ממשי לקביעות עובדתיות הנחוצות להכרעה.

28. חשוב לשוב ולהדגיש, בלב ההחלטה על הפסקת כהונתו של ראש השב"כ עומדות טענות בדבר תפקודו הלקוי והעדר האמון בו מצד ממשלת ישראל. אלא שראש השב"כ כפי שנמנע מלהציג את עמדתו אל מול הממשלה המוסמכת להכריע בדבר הפסקת כהונתו, נמנע גם מלפנות לבית משפט נכבד זה ולעמוד על זכויותיו תוך השמעת טענותיו.

29. זכות העמידה בבג"ץ הורחבה לאורך השנים. אבל, ישנו יסוד אחד בדרישת העמידה שממנו בית המשפט לא נסוג – בית המשפט לא מתיר לעותר ציבורי לנהל דיון בעניין שבו יש נפגע אישי, ישיר ומובהק שיכול ועדיין נמנע מלהביא את עניינו בפני בית המשפט. לולא מרכיב זה, ניתן יהיה לומר שבוטלה זכות העמידה בישראל כליל. אין לזה משמעות אקדמית גרידא. יש לזה משמעות מעשית ופתח לתקלות קשות ביותר. בזה, נפתח פתח למצב בו צד מצוי בעימות עם הממשלה ואילו צד אחר, בלתי קשור, מנהל את הדיון בשמו. וכך, הצד האמיתי לעימות נמנע מלהצהיר את העובדות ומונע אפשרות לעמת אותו עם טיעוניו. כך מובא סכסוך לבית המשפט על ידי מי שאינו יודע את העובדות ואינו נושא באחריות לתוצאות הדיון.

30. מן הבחינה הזו, היעדר העמידה של ר' השב"כ שלוב גם בעילת הסף של חוסר תום לב. מי שנמנע מלהגיע ולעמוד בפני הפורום המוסמך להדיחו, נמנע מלמצות את ההליכים ואת יכולתו לטעון מול הממשלה תוך שהוא כופר בסמכותה, ומי שנמנע אחר כך מלהביא את עניינו במישרין לבית המשפט, לא ראוי לאפשר דיון בעניינו באמצעות אחרים. לא ראוי לאפשר לו דיון עם נוחות בלתי מתקבלת על הדעת, שבמסגרתה, אחרים יטענו את טענותיו ואילו הוא לא יעמוד לתמוך אותן ולהיות מעומת לגביהן.

31. לעניין דומה נדרש בית משפט נכבד זה בבג"ץ 837/19 ע"ד יוסי פוקס נ. היועץ המשפטי לממשלה [פורסם בנבו], עת קבע:

"דין העתירה להידחות על הסף שכן בנסיבות העניין, מצאנו כי העותר מתעבר על ריב לא לו ואינו הגורם המתאים להגשת העתירה (ראו והשוו לבג"ץ 5179/13 דמרי נ' היועץ המשפטי לממשלה (22.7.2013), ובהקשר זהה לענייננו ראו את פסק דינו של בית משפט זה בבג"ץ 355/19 עמותת הרצליה למען תושביה נ' היועץ המשפטי לממשלה, בפסקה 4 (15.1.2019) שלא הכריע בסוגיה). העותר טוען אמנם כי הינו

עותר ציבורי המייצג את ציבור הבוחרים הנפגע באופן ישיר מההחלטה, וכי להחלטה חשיבות חוקתית בהיותה עוסקת ביסודות המשטר הדמוקרטי ובהליכי הבחירות. אכן, ההלכה הפסוקה הרחיבה במהלך השנים את זכות העמידה בעניינים ציבוריים, כדי לאפשר ביקורת שיפוטית בנושאים בעלי אופי ציבורי הקשורים בקידומו של שלטון החוק, אכיפת עקרונות חוקתיים, ותיקון פגמים מהותיים בפעולות המינהל הציבורי. עם זאת, כפי שנפסק:

'...על אף הרחבת זכות העמידה כאמור, נשמר העיקרון שלפיו בית המשפט לא ייעתר, דרך כלל, לעתירה ציבורית מקום שברקע העניין מצויים אדם או גוף אשר נפגעים באופן ישיר מנושא העתירה, ואשר נמנעו מפנייה לבית המשפט לבקש סעד על אף הפגיעה בזכות או באינטרס שלהם. בנסיבות כאלה, כאשר קיים נפגע ישיר מפעולה שלטונית, והוא עצמו אינו פונה לבית המשפט, עשוי בית המשפט שלא להכיר בזכות העמידה של העותר הציבורי... הטעמים לסייג זה נעוצים, בין היתר, בתפיסה שלפיה מקום שאדם המושפע מפעולה שלטונית אינו עותר כנגדה, משמעות הדבר היא כי אין מקום וצורך אמיתי בהתערבות שיפוטית. כן יש להניח כי עותר ציבורי המתערב במחלוקת לא לו אינו מצויד במכלול הנתונים והפרטים הצריכים לעניין, המצויים בידיו של הנוגע בדבר' (בג"ץ 6972/07 לקסר נ' שר האוצר, בפסקה 24 (22.3.2009), ההדגשה הוספה – ג.ק.).

וראו גם בג"ץ 962/07 לירן נ' היועץ המשפטי לממשלה, בפסקאות 14-15 (1.4.2007) (להלן: עניין לירן); בג"ץ 1759/94 סרוזברג נ' שר הביטחון, פ"ד נה(1) 625 (1994), ולדיון כללי, דפנה ברק-ארז משפט מינהלי כרך ד - משפט מינהלי דיוני 292-286 (2017); אליעד שרגא ורועי שחר המשפט המינהלי כרך ב - עילות הסף 120-118 (2008)). איננו מקלים ראש בטיבו של העניין, ובפרט על רקע הליך הבחירות, הליך שככלל מצוי בלב המשטר הדמוקרטי ותקינותו עשויה להצדיק הידרשות לעתירה ציבורית גם מקום שהעותר הוא אינו הנפגע הישיר (עניין לירן, בפסקה 15). בנסיבות העניין, ובהינתן העובדה שהנפגע הישיר יכול לייצג את עניינו במובהק יותר מכל עותר, לא מצאנו מקום להיענות לעתירה".

32. לעניין דומה נדרש בית המשפט הנכבד בבג"ץ 1416/19 הליכוד תנועה לאומית ליברלית נ. היועץ המשפטי לממשלה [פורסם בנבו], שם קבע בית המשפט, על אף העניין הציבורי שהיה בעתירה שדנה בעניינו של ראש הממשלה:

"דין העתירות להידחות על הסף. דברים שנכתבו במסגרת דחיית עתירתו הקודמת של עו"ד פוקס על הסף, עודם שרירים וקיימים ותקפים: "בית המשפט לא ייעתר, דרך כלל, לעתירה ציבורית מקום שברקע העניין מצויים אדם או גוף אשר נפגעים באופן ישיר מנושא העתירה" (בג"ץ 6972/07 לקסר נ' שר האוצר, פסקה 24 (22.3.2009)). כך הוא מצב הדברים בענייננו, ואין עילה לחרוג מן הכלל. העמותה מתעברת על ריב לא לה; ועו"ד פוקס מחרה-מחזיק אחריה, כאשר הנפגע הישיר –

ראש הממשלה – יכול לייצג את עניינו-שלו במישרין, טוב יותר מכל עותר אחר. אכן, ראש הממשלה הריהו אישיות ציבורית. יחד עם זאת, החלטת היועץ המשפטי לממשלה – אם להעמידו לדין אם לאו – נוגעת בראש ובראשונה לו-עצמו, ככל אדם, גם אם בעקיפין נודעת לכך השלכה על הציבור הישראלי כולו. 'כלל ופרט וכלל – אי אתה דן אלא בעין הפרט'."

33. בהעדר זכות עמידה לעותרים, הרי שדין עתירותיהם - דחיה על הסף.

ד. סמכות הממשלה הקבועה בחוק השב"כ

34. סעיף 3 (ג) לחוק השב"כ קובע סמכות מפורשת ובלתי מסויגת של הממשלה להחליט על סיום כהונתו של ראש השב"כ.

35. בבסיס קביעת סמכות זו, עומד הרציונל לפיו גופי הבטחון כפופים לממשלה הנבחרת ולכפיפות זו כמו גם לסמכות ההחלטה בדבר העומדים בראשם - אין סייג.

36. במסגרת דיוני ועדת משנה משותפת של ועדת החוץ והבטחון וועדת החוקה, חוק המשפט לעניין הצעת חוק שירות הבטחון הכללי, דנה הוועדה, ביום 26/11/01, בסעיפי החוק המוצע ובכלל זה, בסעיף 3 (ג) האמור. בעמ' 34 לפרוטוקול הועדה מתייחס המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, כתוארו אז, השופט לימים מני מזוז, לתקופת כהונתו של ר' השב"כ. בהתייחס לסוגיית זו נאמר בוועדה:

מני מזוז:

לגבי סעיף 3, בכנסת הקודמת היתה התלבטות בעניין מינוי ראש השירות לגבי תקופת השירות. העלו כמה חברי כנסת את הטענה, השאלה, האם זה ראוי השיטה הזאת שממנים ראש שירות לתקופה, פה כתוב ארבע שנים, ואחר-כך זה נשאר עניין שבשיקול דעת להאריך לו לשנה או לא, ואז הוא הופך להיות מעין שבוי של הממנים, אם הוא מתנהג יפה, לא מתנהג יפה, ואם מאריכים לו חודשיים או חמישה חודשים או שבעה חודשים. הוגשה אז הצעה אלטרנטיבית לקבוע במקום תקופה של ארבע שנים עם אפשרות להאריך לתקופה שלא תעלה על שנה, לקבוע ש"תקופת השירות תהיה חמש שנים, אם לא קבעה הממשלה תקופה קצרה יותר בהחלטת המינוי, ואולם כהונתו של ראש השירות תימשך כל עוד לא מינתה הממשלה ראש שירות אחר, בלבד שלא חלפו יותר משלושה חודשים ממועד תום תקופת הכהונה". כלומר, נשארו שלושה חודשים למין רציפות, חפיפה, אבל לקבוע מראש קדנציה קצובה, ואם זה ארבע שנים או חמש שנים או שלוש שנים - -

יובל שטייניץ:

ממילא ראש הממשלה יכול לפטר את ראש השירות.

מני מזוז:

נכון. זו הנקודה הנוספת כאן. אנחנו כאן כתבנו סעיף מפורש "כהונתו של ראש השירות תיפסק באחת מאלה".

היו"ר דוד מגן:

מה שגובש והזכרת עכשיו, חמש שנים ושלושה חודשים, זה בהחלט נראה.

מני מזוז:

אני אעביר לכם את הנוסח.

דבר שני שהוצע, שבמקום לכתוב רשימה ארוכה של עילות, לכתוב רק הוראה כללית, שהממשלה - לא ראש הממשלה - רשאית להפסיק את כהונתו של ראש השירות לפני תום תקופת כהונתו. בלי להיכנס לעילות, אם זה מסיבה א', ב' או ג'. הנחת המוצא היא שראש שירות, כמו מספר תפקידים נוספים, לא יכול לכהן אם הוא לא נהנה מאמון הממשלה. ולכן אם הממשלה מגיעה למסקנה - - -

יובל שטייניץ:

לפעמים העניין אורך זמן. ולכן צריכה להיות סמכות לראש הממשלה אם לא לפטר אז להשעות מיד את ראש השירות, ואז הוא יכול לפטר אותו. כי במקרה שראש הממשלה מאבחן איזשהו סיכון ממש בהמשך כהונתו הוא יכול להשעות אותו מיידית, הוא לא צריך לחכות אפילו שבוע.

מני מזוז:

הממשלה היא הממנה לפי הצעת ראש הממשלה, אז גם הפסקת הכהונה תהיה לפי הצעת ראש הממשלה. אם זה עניין חיוני יכול ראש הממשלה לכנס ישיבה דחופה, אפילו במשאל טלפוני.

...פרוטוקול הוועדה מיום 26/11/01 מצ"ב ומסומן מש/4 לתגובה.

37. בדבריו, מתייחס כבוד השופט (דימ). מני מזוז לרציונל בבסיס העובדה כי החוק איננו מונה את העילות בהן רשאית הממשלה לפטר את ראש השב"כ. לדבריו, אשר מובנים לכל בר בר, "הנחת המוצא היא שראש השירות, כמו מספר תפקידים נוספים, לא יכול לכהן אם הוא לא נהנה מאמון הממשלה... הממשלה היא הממנה לפני הצעת ראש הממשלה. אז גם הפסקת הכהונה תהיה לפי הצעת ראש הממשלה. אם זה עניין חיוני יכול ראש הממשלה לכנס ישיבה דחופה. אפילו במשאל טלפוני".

38. העדרן של עילות להפסקת כהונתו של ר' השב"כ אינה לקונה בחוק ואין מקורה בהיסח הדעת מצד מנסחיו. העדרן של עילות בחוק מקורן בהבנה, כי נוכח חשיבות תפקידו ומעמדו של ר' השב"כ אין זה מתקבל על הדעת שיוכל לכהן בתפקידו בהעדר אמון מצד הגוף הממנה והממונה עליו. לכן, יכולה הממשלה לפטר את ראש השב"כ גם בהחלטה טלפונית לפי ס' 19א' לתקנון עבודת הממשלה.

39. נזכיר, כי במקרה דנא בחרה הממשלה ללכת בדרך המלך ולזמן ישיבת ממשלה אליה זומן, כאמור, ראש השב"כ, אשר לאחר שכבר אישר כי בכוונתו להשתתף בה, בחר שלא להופיע וויתר על זכותו להציג תגובתו להצעת ההחלטה.

40. לא יעלה על הדעת לכפות על ממשלה המשך כהונה של ראש שב"כ שלא נהנה מאמונה.

41. בעיניים פקוחות היה המחוקק מודע לסמכות הרחבה והבלתי מסויגת המוענקת לממשלה בכל הנוגע למינוי ולהפסקת כהונה של ראש שב"כ. זאת מתוך הבנה שכך פועלת דמוקרטיה ואין חלופה טובה יותר. גם במצב של ניגוד עיניים נטען או חקירות מתנהלות, אין הסדר טוב יותר מזה הקבוע בחוק. לכן, **הסמכות נתונה לממשלה כולה** ולא לשר כזה או אחר ואף לא לראש וראשון לשרים.

42. סמכות רחבה זו הקבועה בחוק, מבקשות העותרות לשלול מידי הממשלה ללא בסיס חוקי כלשהו לכך, ללא עילה משפטית וכפי שנראה בהמשך גם ללא בסיס ראייתי של ממש לטענותיהן.

ה. העדר אמון אישי ומקצועי בראש השב"כ

43. ההחלטה על הפסקת כהונתו של ראש השב"כ מפורטת ומתוארת בדברי ההסבר להצעת ההחלטה. כפי המתואר שם, לראש הממשלה חוסר אמון מקצועי ואישי מתמשך בראש השירות אשר מונע מהממשלה ומראשה מימוש יעיל של סמכויותיו ופוגע ביכולתו של השירות לממש את ייעודו. בגלל שהדבר עלול לפגוע בתפקוד של שירות הבטחון, ראש הממשלה וועדת השרים לבטחון לאומי והממשלה כולה, בעיצומה של מלחמה רב זירתית, מתעורר צורך דחוף למנוע את הפגיעה.

44. הממשלה ממשיכה וקובעת, כי אובדן האמון המקצועי התגבש לאורך המלחמה, החל בכשל של השבעה באוקטובר אך בייחוד בחודשים האחרונים, כאשר ראש הממשלה מוצא את תפיסתו הבטחונית והאסטרטגית של ראש השירות כשגויה מהיסוד וכשונה מזו שלאורה ראש הממשלה מאמין ששירות הבטחון חייב להתנהל. אובדן האמון האישי והיכולת לעבוד עם ראש השירות, מקורם באי הבנת משמעות הכפיפות של השירות וראשו לדרג המדיני. כך, ראש השירות לא ניהל דיון עם הדרג המדיני במידע והכרעות חיוניות ומנגד, עוסק פומבי ראש השירות בסוגיות השמורות להכרעת הדרג

המדיני ובכך אף גורר את השירות לעסוק פומבית בעניינים שבמחלוקת פוליטית חריפה ובפומבי.

45. מטבע הדברים לא ניתן לפרט את כלל העניינים המרכיבים את חוסר האמון הזה, מפאת ביטחון מידע ומפאת צנעת הפרט. לשם ההמחשה נפרט להלן כמה סוגיות בולטות שאף זכו לסיקור בעיתונות.

46. כך, בחר ר' שירות הבטחון הכללי, גוף בטחוני אשר מנוע מלעסוק בסוגיות פוליטיות-מדיניות, להתערב בשאלת הקמת ועדת חקירה ממלכתית לחקר אירועי ה-7 באוקטובר, ולהציג באופן פומבי את עמדתו בנושא המסור כולו לשיקול דעתה הרחב של ממשלת ישראל. בדרך זו התערב ר' השב"כ, גורם שהוא עצמו בעל עניין בשאלת חקירת האסון, בחוסר סמכות בנושא העומד בלב מחלוקת ציבורית. ויודגש, ראש השב"כ אינו נדרש לתמוך בעמדה מסוימת ביחס לפורמט החקירה המיטבי. ראש השב"כ נדרש שלא לפעול באופן פומבי לקידום עמדה מסוימת, שידוע לו שהיא מצויה במחלוקת פוליטית וציבורית עזה. בלי לדרוש מראש השירות לאמץ עמדה כזו או אחרת, ראש השירות נדרש שלא לגרור את השירות לוויכוח ציבורי פוליטי שפוגע אנושות בממלכתיות של השירות, אך כשל בכך והוביל לפגיעה גם באמון הציבור בשירות הבטחון הכללי.

...מכתבו של ר' השב"כ מיום 8/2/25 אל מזכיר הממשלה מצ"ב לתגובה ומסומן מש/5.

47. חוסר האמון של ראש הממשלה בראש השב"כ קשור גם באופן מילוי תפקידו בניהול המו"מ באמצעות המתווכות מול ארגון הטרור חמאס בסוגיית שחרור החטופים, סוגיה רגישה ומרכבת ביותר. חוסר אמון זה הוביל לכך שכבר לפני שבועות ארוכים, עוד בתחילת חודש פברואר, מצא ראש הממשלה כי אין מנוס אלא להדיח את ראש השב"כ מצוות המשא ומתן בנושא החטופים ולהחליפו בנציג אחר של השירות. בהתייחסו לעובדה זו במכתבו אל הממשלה, מוצא ראש השב"כ להטיל ספק בכוונותיה האמתיות של הממשלה כאילו מטרתה היה לקיים משא ומתן מבלי להגיע לעסקה (זאת שורות בודדות לאחר שטוען כי העסקה הושגה על פי היעדים שקבע ראש הממשלה ואושרה בתמיכתו).

48. זוהי דוגמא מובהקת לחומרת התנהלותו של ראש השב"כ הבוחר לגנח בפומבי את הדרג המדיני בנושאים המצויים בלב העשייה הבטחונית של מדינת ישראל. בדברים אלה אין כדי ללמד על כוונותיה של הממשלה, אלא על חוסר האמון והיכולת להמשיך ולקיים שירות בטחון כללי שבראשו עומד גורם לעומתי לממשלה בדמותו של ר' השב"כ הנוכחי. אין פלא, כי זמן קצר לאחר פרסומו של מכתבו של ר' השב"כ עשה בו שימוש תעמולתי ארגון הטרור חמאס. אם לא די בעובדה זו ובהשלכותיה החמורות על המאמצים לשחרור החטופים, כדי להביא להפסקת כהונתו של ר' השב"כ, לא נדע עילה טובה מהי.

49. בנסיבות של חוסר אמון כה קשה, ובמציאות של מלחמה מתמשכת בכמה חזיתות, שעה שעשרות ישראלים, חיים וחללים, מצויים עדיין בשבי האויב, לא ניתן היה להמשיך את כהונתו של ראש השב"כ והתוצאה הבלתי נמנעת אליה הגיעה הממשלה היתה הפסקת כהונה זו.

50. חשוב לשוב ולציין, כי בתוך הכרוניקה של אובדן האמון, המקצועי והאישי ברי השב"כ החל מהשבעה באוקטובר עת בחר זה, על אף הסימנים המעידים שהיו בפניו, שלא לשתף את ראש הממשלה והדרג המדיני במתרחש, ולאחר שאחריותו לכשל באותו לילה שלפני ה 7/10, אינה מוטלת בספק, כפי שאף הוא עצמו התבטא, בחרה הממשלה להביא להפסקת כהונתו לנוכח צרכי הבטחון והעיתוי המתאים על פיהם. הממשלה חיכתה לקבלת התחקירים ומעבר בין שלבי הלחימה וראתה בכך את העיתוי המתאים לכך. זאת הבינו גם ראשי הצבא, אשר בחרו לפרוש בכבוד ומיוזמתם.

51. תחקיר השב"כ אשר הוצג לראש הממשלה, גם אם בעיכוב ניכר, על ידי ר' השב"כ, קובע, שאילו היה פועל השב"כ אחרת, בשנים שקדמו למתקפה ובליל המתקפה, הן ברמה המקצועית והן ברמה הניהולית, הטבח היה נמנע. זו קביעתו של תחקיר השב"כ אשר הוגש לראש הממשלה בסמוך להחלטה על פיטורי ר' השב"כ. היעלה על הדעת שמי שעמד בראש גוף בטחוני שכשל במילוי תפקידו באופן כה נחרץ, אשר הוביל לטבח הקשה בתולדות המדינה ימשיך ויכהן בתפקידו ויהיה זה שישקם את שירות הבטחון לקראת האתגרים הבטחוניים העומדים בפתח? על דעת הממשלה והעומד בראשה אין הדבר סביר. למעשה, נראה שכל החלטה אחרת אינה עומדת במבחן הסבירות.

52. אלא שראש השב"כ במכתבו אל הממשלה בוחר להתעלם מכל אלה ולהציג מצג שווא, כאילו חקירה המתנהלת בשב"כ ובמשטרה היא הגורם להפסקת כהונתו. זאת, שעה שידוע לו היטב שהרחקתו מניהול המו"מ לשחרור החטופים והכוונה להביא להפסקת כהונתו עם הגשת התחקירים, קדמה לפתיחת החקירה וממילא לפרסומה ברבים. הכריכה שמבקש ר' השב"כ לעשות בין הדברים, כריכה אחריה מחרים מחזיקים גם העותרים וערוצי תקשורת שונים, אינה אלא היפוך המציאות המעורר חשש כבד כי החקירה המדוברת איננה אלא ניסיון של ר' השב"כ למנוע את פיטוריו ולא העילה לפיטוריו.

53. העמדת דברים על דיוקם מלמדת, כי פרסומים בדבר הכוונה להביא להפסקת כהונתו של ראש השב"כ מצאו ביטוי בתקשורת עוד בחודש נובמבר בסמוך לפיטוריו של שר הבטחון דאז, יואב גלנט.

...פרסום בערוץ 7 מיום 18/11/24 מצ"ב לתגובה ומסומן מש/6.

54. ביום 29/1/25 נפגש ראש הממשלה עם ראש השב"כ והורה לו לסיים את תחקירי השב"כ ולהגישם לעיונו עד ליום 15/2/25. משמעות הגשת התחקירים עם סיום כהונתו של ר' השב"כ היתה ברורה כפי שהיתה גם ברורה לרמטכ"ל אשר הודיע על סיום כהונתו זמן קצר לאחר הגשתם.

55. ביום 3/2/25 פורסמה בתקשורת כוונתו של ראש הממשלה להוציא את ר' השב"כ מצוות המו"מ להשבת החטופים.

56. ביום 15/2/25 פנה ראש השב"כ אל ראש הממשלה בבקשה לדחות את הצגת תחקיר השב"כ עד ליום 27/2/25. בסעיף 4 למכתבו ציין ר' השב"כ מפורשות, שהבקשה למסור את התחקירים במועד זה הועברה לו שבועיים קודם לכן. ראש הממשלה נענה לבקשתו.

...העתק המכתב מיום 15/2/25 מצ"ב לתגובה ומסומן מש/7.

57. בבוקרו של יום ה- 27/2/25, המועד בו היה על ר' השב"כ להמציא את תחקיר השב"כ, פנה ר' השב"כ פעם נוספת אל ראש הממשלה בבקשה לדחיה של מספר ימים בהצגת התחקיר. גם לפניו זו נענה ראש הממשלה. בערבו של אותו יום, הודיעה היועצת המשפטית לממשלה על החלטתה לפתוח בחקירה בדבר הקשר בין גורמים בלשכת ראש הממשלה לקטר.

58. הנה כי כן, חוסר האמון של ראש הממשלה בר' השב"כ מצא ביטוי פומבי עוד קודם לפתיחת החקירה. כך גם ההחלטה על הפסקת השתתפותו בצוות המשא ומתן לשחרור החטופים. משמעות הצגת התחקיר, אשר נדחתה פעם אחר פעם לבקשתו, על המשך כהונתו של ר' השב"כ גם היא היתה ברורה. רק אחר כך, וקיים חשש שבשל כך, צצה לפתע חקירה אשר בה מבקש כעת ראש השב"כ לאחוז כעילה המונעת את הפסקת כהונתו בתפקידו (חשש כבד אשר בירורו אינו נדרש לשם הכרעה בבקשה זו).

59. הטענה, כי חקירה זו מונעת את הפסקת כהונתו של ר' שב"כ אשר איבד את אמון הממשלה והעומד בראשה הנה חסרת שחר. ראש הממשלה איננו חשוד בדבר ולא מתנהלת כנגדו כל חקירה. בנסיבות אלה ברור, כי אין כל מניעה שיביא את החלטתו להפסקת כהונת ראש השב"כ להכרעת הממשלה. בכל מקרה, השיקול הביטחוני בענין זה גובר על כל שיקול אחר.

60. יתרה מזאת, הסמכות להעברת ראש שב"כ מכהונתו, היא סמכות של הממשלה במליאתה ולא של ראש הממשלה. השאלה מי מגיש לממשלה את הצעת ההחלטה היא שולית לשיקול הדעת שמפעילה הממשלה במליאתה.

61. מאליו מובן, כי גוף קולקטיבי, הגוף המנהלי העליון העומד בראש מדינת ישראל ואחראי להחלטות על בטחון המדינה בעתות שלום ומלחמה, איננו נתון בניגוד

עניינים כלשהו ואיננו נתפס לענין אישי כלשהו והוא מוסמך להביא להפסקת כהונתו של ראש השב"כ כפי שהוראת החוק קובעת מפורשות.

62. ישיבת הממשלה אשר החליטה על הפסקת כהונתו של ראש השב"כ, ישיבה אליה לא טרח ראש השב"כ להגיע, החליטה פה אחד על הפסקת הכהונה. במהלכה של ישיבה זו נתנו שרי הממשלה ביטוי לטענות רבות בדבר התנהלותו הכושלת של ראש השב"כ והצורך בהחלפתו. בין השאר העלו חברי הממשלה טענות בדבר הימנעות מביצוע תפקידו בהגנה על בטחון המדינה וסדרי המשטר הדמוקרטי שעה שנמנע מלפעול כנגד פעולה מתוכננת ומאורגנת לחולל סרבנות המונית בצה"ל שמטרתה השבתת יחידות וזרועות אסטרטגיות שלמות של כח המגן של מדינה מאוימת; מציאות בטחונית המאיימת על ראש הממשלה עד כדי ירי נורי תאורה אל משכנו, מציאות שלמרות אחריות השב"כ לבטחונו של ר' הממשלה, אין הוא מצליח למנוע; אחריותו ללילה שלפני השבעה באוקטובר והימנעותו מקיום דיון עם ראש הממשלה באירועים החריגים שקדמו לו, תוך שהוא מונע מראש הממשלה לממש את סמכותו; הצגת הערכות מודיעיניות שגויות שהובילו להטעיית הדרג המדיני; התנהלות בלתי ממלכתית שעה שעוזב את דיוני הקבינט כאשר שרים מסוימים מציגים את עמדתם; ביצוע פעולות אכיפה בררניות; הימנעותו מלהסתייג מאמירות חמורות של קודמיו בתפקיד לפיהם, בין השאר, ר' השב"כ מרסן את כוחו אל מול ר' הממשלה – אמירה שקשה להמעיט מחומרתה ועוד. על כל אלה, נוסף היום פרסום בדבר התנהלות חמורה ומקוממת, לכאורה, של המחלקה היהודית בשב"כ המלמדת גם היא, עד כמה נחוץ שידוד המערכות ושיקום שירות הביטחון הכללי.

63. טענות קשות אלה, כלל אינן זוכות למענה מראש השב"כ המסרב להגיע לישיבת הממשלה ואף לא במכתבו אל הממשלה. תחת התייחסות עניינית לנטען עושה ראש השב"כ מניפולציה חמורה בקביעתו של ראש הממשלה כי איבד את האמון המקצועי והאישי בראש השב"כ. ר' השב"כ מציג זאת כדרישה ממנו לחובת אמון אישית לראש הממשלה ולא למדינה. אין שחר לטענה זו ועובדה זו ברורה גם לראש השב"כ.

64. ראש הממשלה והממשלה כולה לא דורשים מבעל תפקיד כלשהו אמון במובן האישי, כמו של משרת אמון שממנה שר עם מינויו לתפקיד. מדובר באמון מקצועי, ביחסים סבירים, בביטחון שר' השב"כ יתנהל מול הדרג הממונה עליו בשקיפות הנדרשת וישמור על הסודיות הנדרשת, בציפייה כי כשליחה של הממשלה למפגשים רגישים יתנהג בנאמנות כלפי הממשלה ומדיניותה, כי יתנהל בממלכתיות ויבצע מלאכתו נאמנה ובלא פניות. אין הוא יכול לכהן בתפקידו אם אין לממשלה ולעומד בראשה אמון אישי ומקצועי בו וביכולותיו. הממשלה וראש הממשלה חייבים להאמין ביכולות של ראש השירות להוביל את השירות מול האתגרים ולעשות זאת בשיתוף פעולה טוב עם הדרג המדיני. המדובר בדברים מובנים מאליהם אשר עמד עליהם בשעתו גם המשנה ליועץ המשפטי לממשלה מני מזוז בעת הדיונים על חקיקת חוק השב"כ: "הנחת המוצא היא שראש השירות, כמו תפקידים נוספים, לא יכול לכהן אם הוא לא נהנה מאמון הממשלה".

65. מכתבו של ר' השב"כ מערער על הטענה בדבר חוסר האמון בו מצד ראש הממשלה, אולם, מוכיח, הלכה למעשה, את חוסר האמון של ראש השב"כ בממונים עליו. אין תקדים בו ר' ארגון בטחוני בעודו "במדים" מטיח בממונים עליו טענות כה חמורות (ומופרכות) וממשיך ונשאר בתפקידו.

66. מכתבו של ר' השב"כ מלמד היטב על כך שיחסי העבודה שלו עם הממשלה וראש הממשלה הגיעו לקרע בלתי הפיך. הוא אומנם מצהיר על כפיפותו לדרג המדיני, אבל כופר בסמכות הממשלה כפורום הדן בכהונתו ומטיח בממשלה ובראש הממשלה אישומים שכל כולם סימן לקרע בלתי הפיך. כל אלה מובילים למסקנה המתבקשת, כי בנסיבות אלה לא יכול ראש השירות להמשיך בתפקידו.

...מכתבו של ראש השב"כ אל הממשלה מיום 20/3/25 מצורף לתגובה ומסומן מש/8.

67. נראה, שלא ניתן לחלוק על כך, שגם אם היתה הממשלה מוגבלת לעילות מסוימות בהחלטה על סיום כהונתו של ר' השב"כ, ולא זה המצב החוקי, הרי שהפגמים הרבים בהתנהלותו, מחדליו ומחדלי שירות הבטחון כולו תחת הנהגתו, מגבשים עילות אין ספור שיש בהן כדי להוביל למסקנה כי חובתה של ממשלת ישראל לבטחון המדינה ואזרחיה מחייבת את הפסקת כהונתו.

68. אל מול כל אלה ניצבת טענה, חסרת שחר וחסרת בסיס, לפיה החלטת הממשלה נגועה בניגוד עניינים בשל חקירה המתנהלת כנגד גורמים שהעניקו שירותי דוברות לתנועת הליכוד ולראש הממשלה. מאחר ומאז הוגשו העתירות נפתחה חקירה גלויה בנושא, נעשו פעולות חקירה על ידי משטרת ישראל והוסר צו איסור הפרסום שהוטל על פרטיה, צו שלא נאכף כלל ועיקר, ניתן להתייחס לטיעונים אלה באופן מושכל ולהראות עד כמה נטולי יסוד המה.

69. ראשית ראוי לציין את המובן מאליו כעת, כי ראש הממשלה איננו חשוד בדבר בפרשה וגם אין כל טענה כזו. די בכך כדי לשלול כל טענה בדבר ניגוד עניינים המיוחס לו בעתירות.

70. יתרה מכך, החלטת ממשלת ישראל לא עסקה ביועציו של ראש הממשלה אלא בראש השב"כ, ונראה כי טענת היועצת המשפטית בדבר קיומו של "ניגוד עניינים מובהק" לא דקה פרוטה בעניין זה. מן הראוי בהקשר זה להזכיר, כי היועץ המשפטי לממשלה, עו"ד דר' אביחי מנדלבליט לא מצא כל ניגוד עניינים עת ישב בראש ועדת איתור אשר המליצה על עוזרו הקרוב מזה שנים רבות, עו"ד דר' גיל לימון, לתפקיד המשנה ליועץ המשפטי לממשלה. אם ישיבה בועדה הדנה בעניינו של עוזר אישי, אינה מהווה ניגוד עניינים, הכיצד ייחשב ניגוד עניינים מקום בו הדיון לא עוסק כלל בעוזר או ביועץ אלא בעניין אחר לגמרי?

71. עוד ראוי להזכיר, כי לימים, ישב עו"ד לימון בועדת איתור שדנה בבחירת יועמ"ש למשרד המורשת ובחרה בעו"ד ארליך הכפוף לו ישירות במשרד המשפטים. בתגובה לטענות בדבר ניגוד עניינים טען דר' לימון כי "הוא הממונה על עו"ד ארליך במשרד המשפטים וההיכרות ביניהם היא על רקע מקצועי בלבד. אין ביניהם יחסי חברות או כל זיקה אחרת שמנעה מדר' לימון לשבת בועדת המכרזים". יפים הדברים גם לענייננו.

...פרסומים בנושא ועדות האיתור האמורות מצורפות ומסומנות מש/9.

72. בנוגע לפרשה נשוא העתירות, הרי שביום 1/4/25 הובאו שני חשודים שנעצרו יום קודם לכן להארכת מעצרים בבית משפט השלום בראשון לציון. על אף הבקשה להארכת מעצרים בתשעה ימים, קבע בית המשפט כי מעצרים יוארך ביומיים בלבד. בפתח החלטתו (מ"י 809-04-25) קובע כבוד השופט מנחם מזרחי, את העובדות לגביהן מתעורר חשד סביר:

"עיון בדו"ח הסודי שהוגש לעיוני היום, ושסומן במ/1, וכן בראיות שסומנו במ/1 עד במ/23, ובדו"ח הסודי שהוגש לעיוני ובראיות מתאריך 26/03/25, אשר היו מושא להוצאת צווי המעצר בהעדר, מלמד שקיים חשד סביר למצב הדברים העובדתי הבא:

חברה אמריקאית בשם the third circle שעל פי החשד מצויה בבעלות ג'יי פוטליק, העוסקת, בין השר, בקידום האינטרסים של קטאר במספר מדינות, ובכלל זה בישראל, יצרה קשר ישיר ועקיף עם חשוד 2, במטרה ליחצן את קטאר באופן חיובי בנושא עסקת החטופים ולהפיץ מסרים שליליים ביחס למדינת מצריים, כמתווכת, כדי להעלות את קרנה של קטאר. לשם כך, נוצר חיבור עסקי, כלכלי, בין חברה זו בתיווכם של חשוד 2 וחשוד נוסף, וזאת תמורת תשלום כספי שהועבר מהחברה לחשוד 1, באמצעות גיל ברגר.

הלכה למעשה, לפי החשד, פעלו השלושה להעברת מסרים לכתבי עיתונות באופן שהוצגו באמצעי התקשורת, כתבות אוהדות של קטאר תוך של קטאר תוך הקטנת חלקה של מצריים כמתווכת הוגנת בעסקה, ותוך הכתבת סדר היום התקשורתי, הלכה למעשה".

...פרוטוקול הדיון מיום 1/4/25 בהארכת המעצר מצורף לתגובה ומסומן מש/10.

73. אלו הדברים. ראש הממשלה או לשכתו כלל אינם מוזכרים בהחלטת בית המשפט ולחשדות המתוארים בהחלטת בית המשפט אין כל קשר לראש הממשלה ובוודאי שאין לו מעורבות בהם. קל וחומר, אין לאירועים אלה כל קשר לממשלה כולה אשר החליטה על הפסקת הכהונה.

74. בדיון הארכת המעצר מיום 3/4/25, מעצר שהוארך בהסכמה עד למחרת בשעה 10:00, נקבע, כי אין בידי המשטרה חוות דעת הקובעת כי קיים חשד לפגיעה בבטחון המדינה או כי בטחונה נפגע (עמ' 28-29 לפרוטוקול הדיון מאותו יום).

...פרוטוקול דיון הארכת המעצר מיום 3/4/25 מצורף לתגובה ומסומן מש/11.

75. עיננו הרואות, החשדות אינם קשורים בראש הממשלה ואינם נוגעים לו כלל ועיקר, גם אם הם עוסקים באנשים המוכרים לו. ודאי שאין בהם כדי להעמידו בניגוד עניינים בהחלטה על פיטורי ר' השב"כ וקל וחומר אין בהם כדי להביא לבטלות החלטת ממשלה על פיטוריו.

76. ביום 4/4/25 התקיים דיון בבקשה נוספת של המשטרה להארכת מעצרו של החשודים בשבוע נוסף. בית המשפט דחה את הבקשה והורה על שחרורו למעצר בית. לדיון זה הפעם, הגיעה משטרה עם טיוטא של חוות דעת מטעם השב"כ, לפיה מעשיהם של החשודים פגעו או היו בעלי פוטנציאל לפגיעה בבטחון המדינה. בהתייחס לחוות דעת זו, קובע בית המשפט:

"עיינתי באמור במסמכים ואומר כי מדובר בטייטה בלבד, הם לא נערכו כחוות דעת מוסמכת ולא נחתמה בידי אדם מוסמך ובהחלט יש להתייחס אליה כטייטה בלבד, ובנוסף לא הובאה התייחסות קונקרטית ממשית כיצד מעשה כזה או אחר, שלפי החשד מיוחס לכל אחד מהחשודים, הוביל בקשר סיבתי מובהק לפגיעה בבטחון המדינה, וזאת גם כאשר אנו מצויים בשלב מקדמי של החקירה".

...החלטת בית משפט השלום בפ"ת, כ.ה. מזרחי, מיום 4/4/25 מצורפת לתגובה ומסומנת מש/12.

77. הנה כי כן, גם בחלוף כמעט חודשים מאז החלה החקירה, אין בידי המשטרה חוות דעת מטעם השב"כ שיש בה כדי ללמד כיצד מעשיהם של החשודים פגעו בבטחון המדינה. בהעדר פגיעה כאמור, לא ברור מה עניינו של השב"כ בחקירה זו, למעט הניסיון להתלות בה כדי למנוע את פיטוריו של העומד בראשה.

78. מעבר לצורך נציין, כי כפי שעולה מפעולות החקירה המבוצעות ואף מקביעות בית המשפט, החקירה מתקדמת וחוקרי המשטרה מבצעים פעולות חקירה רבות. יש לשער שאלה אף מלוות על ידי פרקליטות המדינה. כל אלה מלמדים, כי הטענה לפיה חקירה זו תפגע "כמלוא הנימה", אם תופסק כהונתו של ר' השב"כ הנה חסרת כל ביסוס.

79. הסרת צו איסור הפרסום והעמדת החשדות על מכונן, מלמדים מניה וביה, כי הניסיון לתלות בחקירה זו את הסיבה לפיטורי ראש השב"כ, נדון לכישלון. אל מול טענות אלה, עומדים נימוקים כבדי משקל ביותר אשר מובילים למסקנה המתחייבת ולפיה

החלטת הממשלה על הפסקת הכהונה של ראש השב"כ לא רק סבירה אלא מחויבת המציאות, ומן הראוי היה שר' השב"כ יסיק את המסקנות בעצמו ויפטור את בית המשפט הנכבד מן הצורך לדון בעתירות אלה וימנע התנגשות חזיתית בין הממשלה לארגון בראשו הוא עומד וחיוני מאין כמוהו לבטחון של המדינה.

ו. הצורך בהיוועצות עם הועדה המייעצת למינויים לתפקידים בכירים

80. העותרים טוענים, כי הממשלה מחויבת היתה להיוועץ בועדה המייעצת למינויים לתפקידים בכירים (להלן: הועדה) טרם החלטתה על הפסקת כהונתו של ר' השב"כ. בטענה זו אין ממש.

81. ביום 7/9/08 קיבלה הממשלה את החלטה 4062 שעניינה קביעת הסדרים לקציבת והפסקת כהונתם של נושאי משרה בכירים בשרות המדינה. החלטה זו קובעת כי הפסקת כהונתם של נושאי המשרה המפורטים בס' 1 (ב) להחלטה, תעשה על פי המלצתה של הועדה (ס' 4 להחלטה האמורה).

82. אלא שסעיף 1 (ב) קובע, כי הסדרים אלה יחולו על נושאי משרה בכירים בשתי קבוצות:

א. נושאי משרה מבין אלה המנויים בתוספת לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959, אשר יוצעו על ידי צוות מקצועי לעניין זה ויאושרו על ידי הממשלה.

ב. נושאי משרה בכירים נוספים בשירות המדינה, שאינם מנויים על התוספת לחוק שירות המדינה, אשר יוצעו על ידי הצוות המקצועי האמור ואשר יאושרו על ידי הממשלה.

...החלטת הממשלה 4062 מצ"ב לתגובה ומסומנת מש/13.

83. הצוות המקצועי ישב על המדוכה וגיבש רשימת משרות בכירות עליהן יחולו ההסדרים הקבועים בהחלטת הממשלה 4062. ביום 8/2/09 קיבלה הממשלה את החלטה 4470 שנועדה לאשר את המלצות הצוות המקצועי. רשימת המשרות שהמליץ הצוות המקצועי ואשר אושרו בהחלטה 4470 מונה 70 נושאי משרה בכירים, אשר ראש השב"כ אינו נמנה עליהם!

...החלטת הממשלה 4470 מצ"ב לתגובה ומסומנת מש/14.

84. למעלה מן הצורך יצוין, כי לגבי נושאי המשרות הבכירות אשר כן מנויות בהחלטה 4470 – כאמור, מעל 70 נושאי משרה שראש השב"כ אינו אחד מהם – ההסדר שנקבע

בהחלטה 4062 קבע בסעיף 4(א) כי לא תופסק כהונתם אלא על-פי המלצת הוועדה המייעצת למינויים בכירים, כאמור בהחלטת הממשלה 91 מיום 30/5/06.

85. אלא, שהחלטה 91 בוטלה לימים והוחלפה בהחלטה 3839 מיום 27/5/18, אשר קובעת שבעה נושאי משרה בכירים, ביניהם ראש השב"כ, שטרם מינויים נדרש אישור ועדת טוהר מידות. ועדה זו מונה ארבעה חברים, בראשות שופט בית המשפט העליון בדימוס (כיום עומד בראשה כב' נשיא ביהמ"ש העליון בדימוס אשר גרוניס), ותפקידה לוודא שלא ייעשו מינויים לא ראויים, בין היתר בשל זיקה אישית, עסקית או פוליטית לשר משרי הממשלה.

86. סעיף 4(א) האמור בהחלטה 4062 יצר הסדר אסימטרי: בעוד שוועדת טוהר המידות עוסקת באישור מינויים מטעמי טוהר מידות של שבעה נושאי משרה בכירים בלבד, מכוח סעיף 4(א) להחלטה 4062 היה עליה לעסוק בהפסקת כהונה של למעלה מ-70 נושאי משרה בכירים בשירות המדינה. לכן ביום 14/2/16 אימצה הממשלה את החלטה 1148 אשר תיקנה את סעיף 4(א) בהחלטה 4062 וקבעה שהפסקת כהונה של נושא משרה במהלך הכהונה שנקצבה לו, תיעשה על ידי שתי ועדות:

א. לעניין משרות שהמינוי אליהן נעשה לאחר המלצת ועדת טוהר מידות – על-פי המלצתה כאמור.

ב. לעניין יתר המשרות שהחלטה 4062 חלה עליהן – על-פי המלצת ועדת מינויים בראשות נציב שירות המדינה מכוח חוק שירות המדינה.

87. החלטה 1148 אינה קובעת נושאי משרה חדשים עליהם מוחל ההסדר הקבוע בסעיף 4062; היא אך מפצלת את נושאי המשרה עליהם החלטה 4062 חלה – מכח החלטה 4470 המשלימה אותה – לשתי ועדות, על מנת לתקן את האסימטריה הברורה שהיתה בהחלטה 4062. עובדה זו לא ניתנת למחלוקת הן מתחילת החלטה 1148 הקובעת תיקון להחלטה 4062 בסעיף 4(א) בלבד, ומשכך, יתר סעיפיו עומדים על מכונם, לרבות אלו הקובעים את המשרות עליהן ההחלטה חלה ואת אופן קביעתן על-ידי הצוות המקצועי. עובדה זו לא ניתנת למחלוקת גם מהביטוי "יתר המשרות שהחלטה 4062 חלה עליהן", אשר הופנו לוועדה אחרת, קרי, לא ועדת טוהר המידות, שיש בו כדי להבהיר שהחלטה 1148 פשוט מפצלת את המשרות עליהן החלטה 4062 לשתי קבוצות, ולא מתיימרת להוסיף עליהן.

...החלטת הממשלה 1148 מצ"ב לתגובה ומסומנת מש/15.

88. יוצא לפיכך כי ועדת טוהר המידות אמורה לעסוק בהפסקת כהונתם של אותם נושאי משרה מבין השבעה שהיא מטפלת בהם בשלב המינוי, **ובלבד שהחלטה 4062 חלה עליהן, דהיינו, עליהם להיות מנויים בהחלטה 4470**. ראש המוסד למודיעין ותפקידים מיוחדים, לדוגמה, נמנה עם שתי הקבוצות, ולכן זו משרה שהפסקת

כהונתה טעונה המלצה של ועדת טוהר המידות. היות ומשרת ראש השב"כ אינה מנוייה בהחלטה 4470 בעקבות המלצות הצוות המקצועי, אזי החלטה 4062 לא חלה על נושא משרה זה, וממילא אין בכוחה של החלטה 1148 לשנות זאת.

89. לאור האמור, הרי שהחלטה על הפסקת כהונתו של ראש שירות הבטחון הכללי, אינה מחייבת היועצות בוועדה ומכאן, שלא היה על הממשלה להיוועץ כאמור טרם החלטתה על הפסקת כהונתו.

90. מעבר לצורך יצוין, כי במסגרת החלטת הממשלה 2904 נקבע מפרשות, כי "לאור דחיפות ההחלטה, אופייה והשלכותיה ולהסרת הספק ועל אף שעמדת הממשלה היא כי אין החלטת הממשלה תקפה לעניין ההליכים לקיצור כהונת ראש השירות, ובכלל זה אין החלטה המחייבת בחינה מוקדמת של הוועדה המייעצת למינויים לתפקידים בכירים, הממשלה קובעת כי החלטתה זו גוברת על החלטה ממשלה קודמת בנושא".

91. עיון בתגובת היועצת המשפטית לממשלה מלמד כי אין חולק בדבר סמכותה של הממשלה לבטל את החלטותיה הקודמות. משכך, הרי שלא ניתן לחלוק כי גם פגם פרוצדוראלי לא נפל בהחלטת הממשלה.

92. חנה כי כן, גם אם היתה החלטת ממשלה הקובעת את הצורך בהיוועצות בוועדה טרם החלטה על הפסקת כהונת ראש השב"כ, ולא היא, הרי ש"הפה שאסר הוא הפה שהתיר" ובסמכותה של הממשלה לקבל החלטה זו. כאמור, כל זאת מעבר לצורך, שכן אין החלטה כאמור המחייבת היועצות זו.

93. חשוב לשוב ולהזכיר את אשר נראה כי נשכת, קיימת דחיפות עליונה בסיום המהלך של החלפת ראש השב"כ. מדינת ישראל מצויה במלחמה בה נוטל השב"כ חלק חשוב ביותר וקיים אינטרס ראשון במעלה כי מחליפו של ראש השב"כ יכנס לתפקידו מוקדם ככל הניתן ויחל במלאכת שיקומו של הארגון. לכן גם החליטה הממשלה להקדים את סיום הכהונה ל 10/4/25 לעומת הצעת ההחלטה שקבעה מועד זה לעשרה ימים מאוחר יותר.

ז. הסדר ניגוד העניינים

94. ממשיכים וטוענים חלק מהעותרים, כי ראש הממשלה היה מנוע מלהשתתף בשיבת הממשלה שדנה בהפסקת כהונתו של ראש השב"כ, מאחר והסדר ניגוד העניינים עליו חתם מחייבו בהתאם. נודה שלא מצאנו כל עיגון וביסוס לטענה זו.

95. הסדר ניגוד העניינים מיום 2/11/20 קובע מפורשות מי הם הגורמים בעניינם מנוע ראש הממשלה מלעסוק. המדובר בגורמים הקשורים בתיק התלוי ועומד בעניינו של

ראש הממשלה והם היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, מפכ"ל המשטרה, המשנה ליועמ"ש (משפט פלילי), ראש אגף החקירות והמודיעין במשטרת ישראל, מפקדי יחידת להב 433 וכל חוקרי המשטרה והרשות לניירות ערך שהיו מעורבים בענייניו ושמותיהם מנויים ברשימת העדים המצורפת לכתב האישום.

96. אף הוראה בהסדר ניגוד העניינים איננה עוסקת בראש השב"כ.

...הסדר ניגוד העניינים מיום 2/11/20 מצורף לתגובה ומסומן מש/16.

97. די בכך על מנת לדחות טענה זו מכל וכל.

98. יתרה מכך, הגורם האחראי להודיע לראש הממשלה בדבר המניעות של ראש הממשלה לעסוק בנושא בו הוא עוסק, הוא היועץ המשפטי לממשלה. אף על פי כן, לאחר שנדחו העתירות אשר ביקשו למנוע את עצם קיום הדיון בממשלה, לא הודיעה היועצת המשפטית לממשלה, כמקובל, לא למזכיר הממשלה וגם לא לראשה, כי קיים ניגוד עניינים בהשתתפות ראש הממשלה בדיון.

ח. סוף דבר

99. כפי שעולה מטיעוננו עד כה, ממשלת ישראל פעלה בהתאם לסמכותה הרחבה והברורה להחליט על הפסקת כהונתו של ר' השב"כ.

100. בנסיבות שנוצרו ונוכח משבר האמון בין הממשלה לראש השב"כ, אין שום אפשרות להמשיך עבודה יעילה למען בטחון המדינה עם גוף בטחוני בראשו עומד אדם אשר לא נהנה מאמון הגוף הממונה עליו.

101. כפיית המשך כהונתו של אדם בתפקיד בעל חשיבות עליונה בעתות שלום ועשרות מונים למעלה מכך בעת מלחמה, אינה מתקבלת על הדעת ואינה עולה בקנה אחד עם הסמכויות הנתונות לממשלה נבחרת במדינה דמוקרטית אשר אמונה על בטחון המדינה ואזרחיה. **כל יום או לילה נוספים במצב זה עלולים לפגוע פגיעה בלתי הפיכה בבטחון המדינה ובשלום אזרחיה וחייליה**. מכאן הדחיפות בביצוע המהלך.

102. תקינות היחסים והליכי העבודה בין הממשלה ור' השב"כ הן עניין אקוטי ביותר לבטחונה של המדינה. במציאות הקיימת ר' השב"כ אינו יכול להמשיך בתפקידו ומחובתה של הממשלה כעת לפעול במהירות למינויו של ר' שב"כ חדש אשר ישקם את שרות הבטחון ואת יחסי העבודה עם הממשלה והעומד בראשה.

103. חשוב לזכור, כפי שהתבטא בעבר גם ראש השב"כ, כשל הלילה שלפני השבעה באוקטובר, עליו אין מחלוקת, איננו מותיר כל אפשרות לפיה יסיים ראש שירות הבטחון את כהונתו במועד הקצוב לכך. על כן, אין למעשה מחלוקת כי הפסקת כהונתו מחויבת המציאות. חוסר האמון שנוצר מונע כל אפשרות להמשיך ולקיים כהונה זו בהעדף אמון הממשלה ומחייב את הפסקתה לאלתר.

104. כאמור, אין שחר לטענה כי בבסיס החלטת הממשלה עומדת חקירת שב"כ כזו או אחרת ואין יסוד למחשבה כי החלפת ראש השב"כ תשפיע בצורה כלשהי על החקירה. כפי שעולה מפעולות החקירה הנעשות בימים אלה, החקירה אליה מפנים העותרים מתבצעת הלכה למעשה על ידי משטרת ישראל ומתקדמת ללא כל עיכוב. מובן, כי החלפת ראש השב"כ לא תשפיע כמלוא הנימה על חקירה זו.

105. עוד חשוב להדגיש, בבחינת למעלה מן הצורך, כי גם אם היה חשש לניגוד עניינים, ולא היא, הרי שהחלטת הממשלה כולה במליאתה ובפה אחד, איננה מותירה מטיעון זה דבר ומנתקת כל זיקה בין ניגוד עניינים, גם אם היה, להחלטה על סיום כהונת ראש השב"כ.

106. בסייפא של הדברים, ראוי גם לומר דברים ברורים על גבולות כוחו של המשפט. המשפט, כמוסד כופה, אינו בלתי מוגבל. עד כה, הוסבר מדוע לא ראוי לכפות החלטה שסותרת את סמכותה של הממשלה, פוגעת בסדרי הממשל ופוגעת בביטחון. אבל, ראוי להסביר את המובן מאליו, והוא שהחלטה שכזו, מנסה גם לכפות את שהמשפט אינו יכול לכפות. המשפט יכול לאסור על בעל תפקיד מלעשות פעולה, אבל, הוא לא יכול לכפות עליו תובנות אישיות כמו לתת אמון באדם, כפי שהוא לא יכול לכפות עליו להעריך אדם. כפיית הישארותו של ר' השב"כ בתפקידו, תנסה לכפות על ראש הממשלה ועל הממשלה את מה שהמשפט לא יכול לכפות. היא תנסה להותיר את ר' השב"כ פורמלית בתפקידו, אבל היא לא תוכל לכפות התנהלות אמתית ונכונה של ממשלה, ראש ממשלה וראש שירות ביטחון.

107. מציאות כזו בעת מלחמה הנה חסרת אחריות ומסכנת שלא לצורך את בטחון המדינה ואזרחיה בכל יום שעובר.

108. לאור האמור מתבקש בית המשפט הנכבד לדחות את העתירות כולן.

היום: ז' ניסן, תשפ"ה
5 אפריל, 2025

נר לזר, ע"ד

ינון סרטל, ע"ד

ציון אמיר, ע"ד

ב"כ משיבים 2 ו 1